אישים באגרות הראי"ה

הרב ד"ר משה אליעזר אייזנשטדט, פטרבורג

רב העדה בפטרבורג, אחר כך רב הקהילה הרוסית בפריז · תרכ"ט – תש"ד (1869–1943)

2 אגרות

דברי הרב קוק ודברי הרב שלמה אבינר, ונוסח האגרות המלא

igrot.shlomo-aviner.net

בקצרה

הרב ד"ר משה אליעזר אייזנשטדט נולד ב-13 בינואר 1869 בנסוויז' שבבלארוס. קיבל תואר דוקטור בגרמניה. בשנים 1899-1910 בערך היה "רב מטעם" ברוסטוב, ומשנת 1910 בערך רב העדה בפטרבורג, עד אחרי המהפכה. הוא פעל לשיפור החינוך היהודי, והיה ציוני. אחר כך היה רב הקהילה היהודית הרוסית בפריז, עד הכיבוש הגרמני. נפטר בניו יורק בנובמבר 1943.

הרב קוק על הרב ד"ר אייזנשטדט

בסיוון תרע"ב (1912) כתב לו הרב קוק על הישיבה המרכזית (ראו בפרשת יסוד הישיבה המרכזית העולמית) שהוא מתחיל לייסד בשביל הישוב החדש, שתנאיו הרוחניים שונים מתנאי הישוב הישן. הרב קוק שלח לו את התוכנית הקצרה, וביקש שיהיה "מהעוזרים הראשיים" בתמיכה חומרית ורוחנית (כרך ב', אגרת תלט).

במרחשוון תרע"ד (1913) השיב לו הרב קוק בעניין סכסוך ממון בין שני אנשים. הרב קוק כבר פסק שהנתבע חייב לעמוד לדין בבית דין מוסכם, אבל אי אפשר להטיל עליו תשלום בלי סכום ובלי בירור. אף שלא נהג כשורה, "לא תטה משפט אביונך" נדרש גם על "אביון מן המצות", וצריך לשמוע את שני הצדדים (כרך ב', אגרת תריג).

האגרות

כרך ב', אגרת תלט: בכ"ד בסיוון תרע"ב, מיפו: בקשת תמיכה בישיבה המרכזית לישוב החדש, ומשלוח התוכנית.

"שהנני הוגה ברעיון של יסוד ישיבה מרכזית בשביל הישוב החדש, שתנאיו שונים מתנאי הישוב הישן במהלך החיים הרוחניים שלו"

כרך ב', אגרת תריג: בב' במרחשוון תרע"ד, מיפו: בסכסוך ממון אין להטיל תשלום בלי בירור; צריך לשמוע את שני הצדדים.

"ולעולם צריכים להביט על משפט הצדק הדורש בירור משני הצדדים"

נוסח האגרות – עם ביאור

2 האגרות שבהן נזכר הרב ד"ר אייזנשטדט, לפי סדר הכרכים, כל אחת עם התמצית שלה. הביאור משולב בתוך נוסח האגרות: בסוגריים מרובעים, באות קטנה ועל רקע תכלת. הוא אינו חלק מלשון האגרת

אגרות הראי"ה – כרך ב' – אגרת תלט

תמצית האגרת

תאריך ומקום: כ"ד סיון תרע"ב - יפו **נמען:** הרב ד"ר אליעזר משה אייזנשטדט, רב בפטרבורג

הרב קוק הוגה שנים ברעיון ישיבה מרכזית לישוב החדש, שתנאיו שונים מהישוב הישן. הרב קוק החל בבסיס מעשי, ומבקש תמיכה חומרית ורוחנית.

עיקרי הדברים

- ישיבה מרכזית לישוב החדש.
- בקשת תמיכה.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], כ"ד סיון תרע"ב[4].

ישאו הרי קודש ברכה לכבוד ידידי הרב הגדול בתורה וחכמה, נודע למשגב ולשם תפארת מו"ה[5] אליעזר משה ד"ר[6] אייזנשטאט [הרב ד"ר משה אליעזר אייזנשטדט, רבה של פטרבורג] שליט"א[7], רב לעדת ישורון בקמ"ר[8] פטרבורג יצ"ו[9].

אדוני החביב,

זה לי שנים רבות מאז עליתי אל הקודש שהנני הוגה ברעיון של יסוד ישיבה מרכזית בשביל הישוב החדש, [הרב קוק ייסד ביפו ישיבה קטנה, ושאף להרחיבה לישיבה מרכזית] שתנאיו שונים מתנאי הישוב הישן במהלך החיים הרוחניים שלו, ושהוא צריך אימוץ של קודש, זה הוא למעלה מכל ספק.

בכחי הדל החילותי לבנות יסוד מעשי למטרתי, ובצור ישראל אשען שיאמצני לחזק את הענין בהדרגה שילך הלך וקרוב לשאיפה הראויה מכל ישרי לב, שלומי אמונים והוגי דעת, הקשורים בכל לב לתחיית עמנו בארץ אבות.

הנני שולח בזה להדרת כבודו את הפתקא הקצרה, הכוללת את הקוים היסודיים של מגמת פני. אקוה שכבודו יהיה מהעוזרים הראשיים על ידי בתמיכה חמרית ורוחנית, בדבר הגדול והקדוש הזה, אשר איני מוצא שום צורך להאריך בערכו של הרצון כלל לפני חכם לב ואיש רוח ככת"ר[10]. וע"ד[11] היכולת והשכלול מובן הדבר שהם כפי המדה שאנשי לב ואנשי מעשה יואילו לתן לי יד לעבוד במפעל קודש זה.

בתקותי לתשובתו הנכבדה ושימת לבבו לדברי אחתום בברכה כנה"ר[12] ונפש דוש"ת[13] באה"ר[14] והדרת כבוד ויקר,

הק' אברהם יצחק ה"ק

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. תרע"ב - השנה תרע"ב (1911/1912)

5. מו"ה – מורנו הרב
6. ד"ר – דוקטור
7. שליט"א – שיחיה לאורך ימים טובים אמן
8. בקמ"ר – בקרית מלך רב (כינוי לעיר בירה)
9. יצ"ו – ישמרה צורה ויחייה
10. ככת"ר – ככבוד תורתו
11. וע"ד – ועל דבר
12. כנה"ר – כנפשו הרמה
13. דוש"ת – דורש שלומו ותורתו
14. באה"ר – באהבה רבה

אגרות הראי"ה – כרך ב' – אגרת תריג

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ב' מרחשוון תרע"ד - יפו **נמען:** הרב אלעזר משה אייזנשטאט, פטרבורג

בסכסוך בין ב' ל-י': הרב קוק כבר פסק שב' חייב לעמוד לדין בבית דין מוסכם, אבל אי אפשר להטיל עליו תשלום בלי סכום ובלי בירור. אף שב' לא נהג כשורה, 'לא תטה משפט אביונך' - גם 'אביון מן המצוות'. צריך לשמוע את שני הצדדים.

עיקרי הדברים

- בירור משפטי לפני חיוב.
- 'לא תטה משפט אביונך'.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], ב' מ"ח תרע"ד[4]

כ'[5] הדרת ידידי הרב הגדול בתורה וחכמה אוצר נחמד מר אלעזר משה ד"ר[6] אייזנשטאדט [הרב ד"ר משה אליעזר אייזנשטאדט, רב העדה בסנקט פטרבורג] שליט"א[7], רב העדה בקמ"ר[8] ספ"ב[9], שלו'[10] וברכה.

יקרתו מי"א תשרי העבר הגיעה לידי, וע"ד[11] הסכסוך של ד' ב', לא הודיע לי כ"ת[12] את הסכום כמה דורש ממנו מר י. והלא כבר החלטתי בפס"ד[13] שמחוייב ב' לעמוד לדין בב"ד[14] המרוצה על כל התביעות הממוניות, וכמה פעמים אמרתי שיבורר להם מצדם שופטים, ואכריח גם את ב' שיבור מצדו, והבוררים יחליטו דבר, ובכל עז נתאמץ שיצא דבר המשפט אל הפועל בע"ה[15]. אבל להטיל על ב' תשלומין בלא קצבה, ובלא בירור משפט, זהו דבר שא"א[16] כלל. כי אע"פ[17] שבכלל בכל אופן התנהג שלא כשורה בזה, אבל לא תטה משפט אביונך [שמות כג, ו; מכילתא שם] דרשו חז"ל[18] גם באביון מן המצות. ולעולם צריכים להביט על משפט הצדק הדורש בירור משני הצדדים.

והנני בזה חותם ברגשי כבוד וברכה נאמנה

ידי"ע

הק' אברהם יצחק ה"ק

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. תרע"ד - השנה תרע"ד (1913/1914)
5. כ' - כבוד
6. ד"ר - דוקטור
7. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
8. בקמ"ר - בקרית מלך רב (כינוי לעיר בירה)
9. ספ"ב - סוף פרק ב
10. שלו' - שלום

11. וע"ד - ועל דבר
12. כ"ת - כבוד תורתו
13. בפס"ד - בפסק דין
14. בב"ד - בבית דין
15. בע"ה - בעזרת השם
16. שא"א - שאי אפשר
17. אע"פ - אף על פי
18. חז"ל - חכמינו זכרונם לברכה